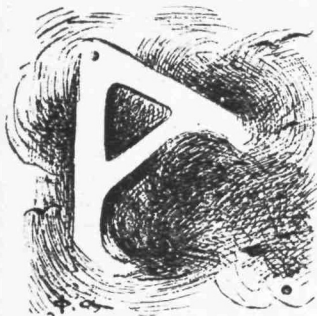

Ριπαί και επανοφώρια. — 'Ο έχθρος του θεάτρου. — 'Η τέχνη της ταινίας. — 'Ότομπλς και ο έλέφας της οδού Σταδίου — Δραματικών σχολών το άνάγνωσμα. — Οι ίσοι εν τοις ίσοις. — Φώτιος Χατζής, ο άπό Καισαρείας. — Διαθήκη μη γραφεΐσα και στέφανοι κατατεθέντες. — Μπούκοτς συγγραφεύς. — 'Εξώως καλλιτεχνμάτων. — Τό περιδέραιον του Γερμανού ποιητού. — Σοφοί Έσολοι. — 'Ο έβδομηκοντούτης έθελοντής. — 'Εγκέφαλος και άμπέχορον.

Ι πρώται ριγηλαί ριπαί έπνευσαν, και μαζύ με τό ξεσκόνισμα τών επανοφωρίων και τόν άγνόν τών καπτάων και τό απαραίτητον χρονογράφημα ήνοιξαν και αί θύραι τών κινηματογράφων. 'Ο επικίνδυνος έχθρος του θεάτρου καταλαμβάνει τόν χειμερινόν

θρόνον του έν 'Αθήναις. Οι μεγάλοι τραγωδοί και κωμωδοί, που θριαμβεύουν εις την Ευρώπην και 'Αμερικην, έρχονται και εις την πόλιν μας τυλιγμένοι κυλινδρικώς εις ταινίας και άρχίζει ή πολυδαίδαλος δρώσις των επάνω εις τό λευκό πανί με ένα τριζύμο μονότονο και με ένα αδιάκοπον delirium tremens. Οι 'Αθηναίοι φεύγον ίκανοποιημένοι διότι είδαν και αυτοί τούς άπτερας τών θεάτρων, επακολουθεί δε ένίοτε και κριτική, κεραυνώδης ή επιφυλακτική ή διθυραμβική—κατά τά γούστα και την αντίληψιν του νοήμονος κοινού.

★

'Η νέα συγχοινωνία της οδού Σταδίου με τά «'Ότομπλς» πρέπει να χαιρετισθ ή εύφροσύνως. Τά μακαρίτινα λεωφορεία, τά όποια απέκάλεσαν ο λαός ευφύεστατα «άντεροβγάλτες», άντεκατέστησε τό αυτοκίνητον, όπως τά ψωραλέα άλογα τών τραμ διεχθή ο ήλεκτρισμός. 'Η ιδέα της ταχύτητος, ήτις άποτελεί τό σφυγμόμετρον της προόδου, ηνόνησε τέλος την οδόν Σταδίου, την όποιαν θά ήμπορούσε να άποκαλέση τις τό άπαστρύπτον διάδημα της πόλεως. Δεύτε, άνδρες 'Αθηναίοι, πανηγυρίζομεν τό γεγονός, δοξάζομεν την βενζίναν. 'Εάν δεν ωμοίαζαν τά νεότευκτα αυτοκίνητα με κλωβούς ή φορεία υποδίκων με τούς έστιβαγμένους επιβάτας, θά σ'εκάλουν να έπυφνημήσωμεν και τόν έξυπνον επιχειρηματίαν, όστις όπωςδήποτε μ'ις απήλλαξε τών άφορητών στάσεων τών τραμ, του έχοντος όλα τά προσόντα του έλέφαντος.

★

Είνε παρατηρημένον. 'Όταν άνοιξη ένα μαγαζί εις μίαν επικαιρον θέσιν, θά άνοιξουν ταυτοχρόνως 3-4 άκόμη, διά να κλείσουν όλα. 'Υπήρχον δύο δραματικά σχολαί: του 'Ωδείου και της 'Τέχνης». Νέα ιδρύθη υπό του κ. 'Ιωσήφ, νέα άνηγέλη ή υπό του

κ. Βονασέρα. Σχεδιάζεται και τρίτο και τέταρτο μαγαζί. 'Ο κ. 'Ιωσήφ εύγενής και ήλποτικός άνθρωπος, άποτυχών θεατρικώς συγγραφεύς, έφιλοδόξητε να άνυψώση τό θέατρον. Και στηριζόμενος εις μόνην την ιδιοσυγκρασίαν του έδαπάνησεν άρκετά εις... ρεζλάμας. 'Ο κ. Βονασέρας μη εργαζόμενος εις θέατρον, εύρεν άνετώτερον να διδάσκη έρασιτεχνίας.

'Ακούσατε λοιπόν, αγαθοί συμπολίται. Σήμερον έχομεν τās έξής δραματικές σχολάς. 'Εντός παρενθέσεως σημειώ και τούς εκ τών σχολών διελθόντας και διδάξαντας.

1) Δραματική σχολή 'Ωδείου 'Αθηνών. Καθηγητής μόνος ο κ. Ζάνος. (Δ. Ταβουλάρης Σπ Ταβουλάρης Γ. Σωτηριάδης Βλάχος, Κουρτίδης, Οικονόμου, Φύρπ.)

2) Σχολή «Τέχνης» Δ. Ταβουλάρης, Γ. 'Αναστασιάδης (Ν. Σπανδωνής, Θ. Οικονόμου, Πολ. Δημητρακόπουλος, Α. Φιλαδελφεύς, 'Αχιλλεύς Μαδρζι, Δ. Καλογερόπουλος.)

3) Σχολή «Συλλόγου 'Ερασιτεχνών». Κενή ή θέσις του έφόρου. (Τσοκόπουλος)

4) Σχολή Μ. 'Ιωσήφ. Μόνος ιδρυτής, διδάσκαλος, κ.λ.π.

5) Σχολή Ε. Βονασέρα (Μουσική 'Ακαδημία) με συνεργατίαν Κουρτίδου και Λάτσαρη (;)

6) Μυστηριώδης σχολή — incognitū— δύο θεατρικών συγγραφέων και ενός χρηματοδότου.

Τι θά βγῃ από αυτήν την δραματοσκολομανίαν, εύκολον να έννοήση κανείς. 'Ενόσω ή Κυβέρνησις ή τό Βασιλικόν θέατρον δι' επιχορηγήσεως δεν ιδρύσουν σχολήν με κατάλληλον προσωπικόν, μη περιμένετε να τροφοδοτηθῇ ή 'Ελλ. σκηνή με καλλιτέχνας μορφωμένους. Θά εξακολουθῇ να έχη τούς αὐτοδιδάκτους, οί όποιοι θά είνε ίσοι έν τοις ίσοις.

★

'Ο Χατζής, ο παμπάλαιος αλλά και συμπαθέστερος τύπος τών νυκτοβίων 'Αθηνών, ο γηραιότερος τών έφημεριδοπωλόν, ο άκακος και τίμιος, ο διασκεδάσας τούς ξενύχτηδες τεστάρων γενεών, τό στοιχείο τών Χαντείων, ο φιλοσοφικώτατα σύρον τās άπρηχαιωμένας αρβύλας του, ο Διογένης του τύπου, ο ύποτονθορίζων τροπάρια και πωλόν έφημερίδας διά να συντηρήση τά παιδιά του και τά εγγόνια του τά όποια έμεναν εις την Καισαρείαν, — «'Αϊ Βασίλη τόπο» — έπεσε επί του πεδίου ή μάλλον πεζοδρομίου της δράσεώς του, — της καρζινωειδούς — πιστός μαχητής του πεζού επαγγέλματός του. 'Ετωριάσθη όταν έπλησίαζε να ξημερώση έξωθεν του Παγκείου με τās έφημερίδας υπό μάλης. 'Ισως την στιγμήν εκείνην να έφέλλιζε τό τροπάριον του μεγαλομάρτυρος Δημητρίου. 'Ο Χατζής, από τόν όποιον έξητοῦσαν την «Παλιγγενεσίαν», τόν «Αϊώνα» και τόν «'Εθνοφύλακα», ή μισό «Σκρίπ» και όστις τότε φιλοσοφικώτατα άπεμακρύνετο ματῶν και στραγγαλίζων εις τό στόμα του λέξεις άκαταλήπτους, τό χάριμα τών δημοσιογράφων μετά την νυκτερινήν άγγαρείαν των — ο Παπαντωνίου τόν άθηθανάτισε δι' ωραίον χαρακτηρισμοῦ—ο Χατζής δεν ύπάρχει πλέον. Γράφον ειδω την νεκρολογίαν του, ήμπορώ τιμίως να εύσυνειδήτως να γράψω διά πρώτην φοράν, εκείνο τό όποιον συνεχώς και φορτικώς γράφεται διά κάθε νεκρόν: «Χρηστός πολίτης εξέλιπε Τίμιος εις τās συναιλλαγάς του, ήτο τύπος άρετής, αγαθότητος, εύπροσηγορίας. 'Υπηρετήσεν άθρομβώς αλλά μετ' άφοσιώσεως όπου τόν έταξεν ή ανάγκη της ζωής, ειργάσθη υπέρ διαδόσεως τών ήθικων άρχών, οδδένα ποτέ ήδίκησεν. Αιωνία του ή μνήμη!» Αυτά, που δεν θά τά έγραφα ούτε διά τόν εκατομμυριούχον όστις θνήσκων δεν άφήκε μίαν πεντάραν

Φώτιος Χατζής

διά κοινωφελή σκοπόν, οὔτε διά τὸν ὑποπράτηγον τὸν ἀνδραγαθήσαντα ἐπὶ πεντηκονταετιάν εἰς τὰ καφενεῖα, οὔτε διά τὸν προγάρτορα ποιμενάρχη τὸν ἐγκαταλείποντα τὰ κουφέτα τῆς ἱεραρχίας του ἄδικτα. Ὁ Χατζής δὲν ἐπρόφθατε νὰ συντάξῃ διαθήκην. Ἐστερεῖτο ἄλλως τε καὶ πέννας. Ἐὰν ὅμως ἔγραφε, κάποιον κλινοσκεπάσμα νοσοκομείου, κάποιον κανδύλι ἐκκλησίας, κάπιο κουτὶ θωρηκτοῦ θὰ εἶχε λόγους εὐγνωμοσύνης. Καὶ ὅμως τί εἶνε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι! Στεφανώνουν διά 100 στεφάνων ἕνα ἐροπλιτὴν μεριμνήσαντα διά τοὺς οἰκέλους του καὶ ἀφήνουν ἕνα Χατζήν ἐκθετον εἰς μίαν σανίδα τοῦ νεκροσκοπείου...

★

Οἱ Γερμανοὶ εἶνε ἀμείλικτοι εἰς τὴν καταπτοφὴν. Ἀρκεῖ τὸ πρωτάκουστον ὅτι προέβησαν εἰς «ἐξωπιν» τῶν Γαλλικῶν καλλιτεχνημάτων, ὅσα ὑπῆρχον εἰς τὰ ἐν Βερολίῳ Μουσεία! Ἐξ ἄλλου ὁ Γερμανὸς μυθιστοριογράφος Στρόμπλ προτείνει τὴν ἱδρυσιν Ἐθνικοῦ συνδέσμου, τὰ μέλη τοῦ οὐοίου θὰ ὑποχρεοῦνται δι' ὄρκου νὰ μὴ μεταφράζουν εἰς τὸ μέλλον ἔργα Γάλλων, Ἀγγλῶν καὶ Ρώσων συγγραφέων, οὔτε νὰ τὰ κρίνουν.

Ἄλλος Γερμανὸς, ὁ ποιητὴς Ροδόλφος Λέοναρδ ἔγραψε ποίημα τρυφερώτατον. Γέρον ἐθνοφρουρὸς Γερμανὸς φρουρεῖ μίαν γέφυραν· τὰ τραῖνα κατὰ μέστα ἀπὸ Γερμανικὴν νεότητα διέρχονται. Αὐστὰ ὁ γέρον διότι δὲν ἡμπορεῖ νὰ πολεμήτῃ. Καὶ εἰς τὸ σκοτάδι τῆς νυκτὸς παρακαλεῖ:

— Θεέ μου, στείλε ἔως ἐδῶ μερικοὺς κατακτόπους. Φέρε μου κανένα Ρωσικὸ λαρόγγι νὰ τοῦ κάμω περιδέραιο μὲ τὰ δάκτυλά μου!

Γερμανοὶ στρατιῶται ἐξ ἄλλου κατέστρεψαν τὸ Γαλλικὸν ἀναμνηστικὸν μνημεῖον τοῦ Ζεμάπ, ἀλλά-

χοῦ ἐβεβήλωσαν τὸν οἰκογενειακὸν τάφον τοῦ Πουαν-καρέ, Προέδρου τῆς Γαλλ. δημοκρατίας.

Ὡρισμένως ἡ Γερμανικὴ φιλολογία καὶ τέχνη θὰ ἐξέλθουν ἐκ τοῦ πολέμου συντετριμέναι ἠθικῶς, οἷα-δήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ ἐκβασίς αὐτοῦ.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἀνταποδίδοντες τὰ ἴσα εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἐκήρυξαν πλοῦτοτάς κατὰ τῶν Γερμανικῶν ἔργων. Ἐφθασαν μάλιστα μέχρι τοῦ σημείου νὰ σφύριξουν καὶ τὸν Βάγγερ. Τὰ Ἱταλικά ἔργα κυριαρχοῦν, ὡς ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἄλλων.

★

Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι καὶ δημοσιογράφοι προασπίζον μετὰ τὸ σῶμα τὸν τὴν ἀγωνιζομένην πατρίδα των. Οἱ περισσότεροί, ἐδελονταί.

Πέντε Ἀκαδημαῖκοι, ποιηταί, μυθιστοριογράφοι, ζωγράφοι, γλύπται, μουσικοί, ὅλοι εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀνέφερα εἰς τὸ προηγούμενον σημείωμα μερικοὺς. Ἰδοὺ καὶ ἄλλοι: Ὁ μυθιστοριογράφος Μαρσέλ Πρεβὺ εἶνε ἐφεδρὸς λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ. Ὁ Ἀκαδημαῖκός Μπαρρές, ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐθνικοφρόνων, ἂν καὶ πεντηκονταετὴς ἐξήγησε νὰ ἀγωνισθῇ διά τὴν πατρίδα του Λωρραίνην. Ὁ Ζὰν Ρισπέν, ὁ μυθιστοριογράφος Ἀκαδημαῖκός Ρενέ Μπαζέν, οἱ ζωμφοδιογράφοι Εὐγένιος Μπριέ (Ἀκαδημαῖκός) καὶ Γάττων δὲ Καγιαβέ, ὁ Κουλύς, ὁ Πετιέ, τοῦ οὐοίου ἡ «Τρελλὴ χαρὰ» θριαμβεύει εἰς τὰ Ἱταλικά θέατρα, ὁ ποιητὴς Μανρίκιος Ροστάν— υἱὸς τοῦ Ἐδμόνδου, —οἱ Λιχτεμπερζὺ καὶ Ἀρσέ— Ἀλσατοί, —οἱ μυθιστοριογράφοι ἀδελφοὶ Παῦλος καὶ Βίκτωρ Μαργκερίτ, ὃν ὁ δεύτερος πρῶην ἀνθυπολοχαγὸς τῶν «σπαῖδων» τοῦ Ἀλγερίου. Ὁ ἐβδομηκοντοετής Ἀκαδημαῖκός Ἀνατόλ Φράνς τέλος εἶχε τὴν εὐτυχὴ ἔμπνευσιν νὰ στείλῃ πρὸς τὸν Γάλλον ὑπουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν:

«Πολλοὶ ἀξιότιμοι ἄνθρωποι φρονοῦν ὅτι τὸ στυλ μου δὲν ἔχει καμμίαν χρησιμότητα ἐν καιρῷ πολέμου. Ἐπειδὴ ἀναγνωρίζω ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν δίκαιον, παῦν νὰ γράφω καὶ παραμένω ἄνευ ἐργασίας. Δὲν εἶμαι πλέον νέος, ἀλλ' ἡ ὑγεία μου εἶνε καλὴ. Κάμετέ με στρατιώτην».

Ὅσοι δὲν ἡμποροῦν νὰ φέρουν ὅπλα ὑπηρετοῦν ἄλλως. Ὁ Ἀκαδημαῖκός Μπουρζέ καὶ ἡ ἡθοποιὸς Ρομπιν κατετάχθησαν νοσοκόμοι.

Εἰς τὸ ναυτικὸν ἐξ ἄλλου, ὁ γνωστότατος Πιέρ Λοτι ἐξήγησε ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν καὶ δὴ εἰς τὴν ταξιορχίαν τῶν πεζοναυτῶν τῆς φρουρῆς τῶν Παρισίων, ὡς καὶ ὁ ὑποπλοίαρχος συγγραφεὺς Βαρδάξ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Βέλγαι—κατὰ τὴν ὀρθότεραν γράφην τῆς λέξεως—δὲν ὑπέρησαν. Ὁ Μαίτερλιγκ μὴ γυνόμενος δεκτὸς διά τὴν ἡλικίαν του εἰς τὸν στρατὸν, βοηθεῖ τὰ γυναικόπαιδα εἰς τὸν θερσισμόν, Ὁ Κιστεμέγκερ καὶ ὁ Κροαστέ—δραματικοὶ καὶ αὐτοὶ— ὑπηρετοῦν ὡς ἐφεδροί. Ἡ Ρωσικὴ φιλολογία προσέφερε τὸν ἐκλεκτότερον πνευματικῶς ἀλλὰ καὶ τὸν ἀσθενικώτερον σωματικῶς ἀντιπρόσωπόν της, τὸν Μάξιμον Γκόρκυ μαχόμενον ἐν Γαλιζίᾳ.

Καὶ ἤδη προβάλλεται τὸ ζήτημα. Εἶνε ὀρθὸν νὰ ἐκτίθεται εἰς μίαν τυφλὴν σφαίραν ἕνας μέγας ἐγκέφαλος, νὰ ἐκλείψουν φωτειναὶ πνευματικαὶ φυσιογνωμαίαι εἰς τὸν ἐκμηδενιστικὸν στρόβιλον τῆς μάχης; Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔχουν νὰ προσφέρουν κατὰ ἀνώτερον καὶ ἐκλεκτόν καὶ ἀναντικατάστατον εἰς τὸν κόσμον. Μὲ 100 ἐπὶ πλέον στρατιώτας, καμμία δὲν ἐπέρχεται μεταβολὴ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς μάχης. Ἄλλως τε δύνανται νὰ ἀναπληρωθοῦν. Ἐπομένως ἡ αὐτοθυσία τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος δεικνύει ἐν εὐγενέσι ιδεώδεις, πράγματι ὅμως ἀποτελεῖ πληγὴν κατὰ τῆς ἰδίας τῶν πατρίδος, ἥτις σεμνύνεται διά τὴν ὑπαρξίν των καὶ εὐρύτερον κατ' ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος.

ΔΑΦΝΙΣ